

формування і стадію розвитку держави. Всередині кожної стадії можна виділити етапи, періоди.

Не менш важливе значення має питання про принципи державотворення. Можна виділити систему принципів такі як: демократичність, народність, громадськість, гуманістичність, законність, безпосередність, публічність, стабільність, поважання і гарантованість прав і законних інтересів людини та інші.

Безспірно формування правової держави в Україні почалося, але зробити і пройти треба ще дуже багато, бо проголосивши її і практично створити її зовсім не так просто. Головне не змінити обраний демократичний шлях - будівництво правової держави, який передбачає вирішення ряду взаємозв'язаних завдань: вдосконалення законодавства та механізму правозастосування, піднесення культури суспільства та його членів, правового виховання громадян і т.д. До невідкладних - реформування конституційного законодавства. В цьому напрямку дещо зроблено, внесено зміни і доповнення до Конституції України, але вони були вимушеними і мало ефективними і тому в цілому не сприяли реалізації державотворчого потенціалу Конституції і тим більше процесу державотворення. Тому єдиний шлях - прийняття нової Конституції України, яка би закріпила проголошений процес державотворення правової держави в Україні.

М.М. Антонович

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ НОРМ З ПРАВ ЛЮДИНИ В ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Імплементация міжнародного права і, зокрема, міжнародно-правових норм з прав людини в національному праві України регулюється Декларацією про державний суверенітет України, Законом "Про дію міжнародних договорів на території України" від 10 грудня 1991р. та Законом "Про міжнародні договори України" від 22 грудня 1993р. Згідно статті 17 Закону "Про міжнародні договори України", "1. Укладені і належним чином ратифіковані міжнародні договори України становлять невід'ємну частину національного законодавства. 2. Якщо міжнародним договором України, укладення якого відбулось у формі закону, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України, то застосовуються правила міжнародного договору України".

Однак, як вважає О.Єгоров, прийнявши закон про дію міжнародних договорів на території України, ми не вирішили проблеми національно-правової імплементації, а навпаки, загострили її. Спрощений підхід до способів реалізації міжнародно-правових норм, який дістав вияв здебільшого у відсилці до тих або інших актів, фактично звів нашівець практику прийняття нових норм національного права відповідно до укладених договорів (Єгоров О. Про співвідношення норм міжнародного і національного

права//Право України. - 1993. - № 3. - С.37-38). Не можна повністю погодитись з таким твердженням. Адже Комісія Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин, зокрема її підкомісія з питань прав людини аналізує чинне законодавство України з питань прав людини з точки зору суворості відповідності його до норм міжнародного права, а також аналізує нові законопроекти, які виносяться на розгляд Верховної Ради з точки зору забезпечення в них загальноновизнаних прав людини.

У листопаді 1993р. Українською Правничою Фундацією було створено Український Центр Прав Людини, метою та основними завданнями якого є утвердження принципу пріоритету прав людини на території України відповідно до міжнародно-правових угод та ін. В багатьох містах України створені спілки захисту прав людини, метою яких є допомога особам, позбавленим права на соціальний захист, рівний захист перед законом, що суперечить Конституції України, Загальній декларації прав людини та іншим загальноновизнаним національним і міжнародним правовим нормам.

За час, що минув після проголошення Декларації про державний суверенітет України, в якій Україна проголосила перевагу загальнолюдських цінностей над класовими, пріоритет загальноновизнаних норм міжнародного права перед нормами внутрішньодержавного права, Україна ратифікувала багато міжнародних угод з прав людини, факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадські і політичні права 1966р., згідно якого наша держава визнала компетенцію Комітету з прав людини приймати і розглядати повідомлення від підпадаючих під його юрисдикцію осіб, які твердять, що вони є жертвами порушень державою якогось із прав, викладених у Пакті про громадянські та політичні права.

Проаналізуємо, яким чином міжнародно-правові норми з питань захисту прав громадян імплементовані в законодавстві України. Згідно статті 15 Загальної декларації прав людини, "1.Кожна людина має право на громадянство. 2.Ніхто не може бути безпідставно позбавлений громадянства або права змінити своє громадянство". Закон України "Про громадянство України" підтверджує цю міжнародну норму: "Право на громадянство є невід'ємним правом людини. Ніхто не може бути позбавлений громадянства або права змінити громадянство". Отже, прийнявши у жовтні 1991р. Закон "Про громадянство України" та затвердивши на його основі "Положення про порядок розгляду питань, зв'язаних з громадянством України", Україна тим самим заклала правовий фундамент громадянства.

Закон визначає демократичні та справедливі, такі що відповідають міжнародним нормам підстави належності осіб до громадянства України, умови прийняття до громадянства України іноземних осіб і осіб без громадянства. Показником відповідності міжнародним нормам є й вільний вихід особи з українського громадянства, перешкодою до чого є виконання або майбутніх зобов'язань. У особи невиконаних зобов'язань перед державою чи державних організацій з якими пов'язані істотні інтереси громадян

Міжнародна бібліотека
Київського університету
Києво-Могилянська
академія"

кооперативних та громадських об'єднань. Не допускається також вихід громадянства України осіб, яких притягнуто до кримінальної відповідальності як обвинувачених. Це стосується і тих осіб, у справах яких є вирок суду що набрав законної сили і підлягає виконанню.

Відповідність Закону "Про громадянство України" принципам міжнародного права в цій сфері засвідчує і передбачений у ньому спрощений порядок надання громадянства України жінкам, які одружені з громадянами України, що відповідає Конвенції про громадянство одруженої жінки в 29 січня 1957р.

У статті 4 Закону передбачено, що "якщо міжнародним договором України встановлено інші правила, ніж ті, що містяться у цьому Законі застосовуються правила міжнародного договору". При підготовці таких документів, як зазначає П.Чалий, відповідним державним структурам слід брати до уваги рекомендації Гаазької Конвенції 1930р. "Про деякі питання щодо конфліктів між Законами про громадянство". В ній передбачено, що кожна держава визнає у відповідності зі своїми законами, хто є громадянином. Ці закони визнаються іншими державами, оскільки вони сумісні з міжнародними звичаями і загальноприйнятими принципами відносно громадянства. Один з таких принципів, що міститься у статті зазначеної конвенції, полягає у тому, що всі питання щодо громадянства конкретної особи будь-якої держави вирішуються у відповідності з законодавством цієї держави (Чалий П. Громадянство України. Законодавство та практика його реалізації) (Політика і час. - 1993. - № 9. - С.43-44).

Існує точка зору, згідно якої Закон України "Про громадянство" відповідає міжнародно-правовим принципам більше, ніж специфічним реаліям перехідного періоду сьогодення України. Але ж закони для того створюються, аби прискорити завершення цього перехідного періоду, ввійти у міжнародне співтовариство правових держав.

С.П.Коваленко

ДО ПРОБЛЕМИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПРАВА ЛЮДИНИ НА СВОБОДУ СОВІСТІ (СВОБОДУ ВІРОВИЗНАННЯ).

В умовах формування нових засад демократичного суспільства в Україні особливої актуальності набувають питання, що стосуються забезпечення та захисту прав людини. Серед них важливе місце належить проблемі свободи совісті. Та справа в тому, що сьогодні як у науковій літературі, так і на практиці поняття свободи совісті та поняття свободи віровизнання трактуються неоднозначно.

Не розглядаючи тут, за браком місця, тривалий процес становлення і розвитку уявлень щодо свободи совісті на попередніх етапах історії людства.